

Den skjulte makta

Paul Bjerke

Den skjulte makta

Oslo: Manifest, 2025

149 s.

ISBN 978-82-8342-192-7

Michael 2026; 23: 81-82

doi: 10.5617/michael.13090

Paul Bjerke må kunne regnes til venstresiden i det politiske landskapet. Han er professor emeritus i mediefag fra Høgskulen i Volda og har tidligere vært redaktør i Klassekampen og medarbeider i stiftelsen De Facto. I *Den skjulte makta* tar han for seg selskapsgjøring og oppsplitting av statlige virksomheter innen jernbane, skog, kraft, olje, telekommunikasjon og sykehus. Bokas undertittel, «direktørvelde i staten – og hvordan en annen vei er mulig», uttrykker tydelig forfatterens kritiske syn på denne utviklingen.

Bjerke legger i hovedsak ansvaret på Arbeiderpartiet. Han viser til planleggingsminister Per Kleppes (1923–2021) innlegg på Den nordiske arbeiderkongressen i 1982 der Kleppe stilte spørsmål ved om sosialdemokratiets økonomiske politikk hadde fungert etter hensikten. Han argumenterte for desentralisering av beslutninger og økt bruk av markedsmekanismer, som skulle realiseres gjennom «nye systemer for styring». Bjerke mener at dette markerer røttene til New Public Management i Norge, i kontrast til den mer etablerte oppfatningen om at modellen ble importert fra Tony Blair og New Labour.

Boka skildrer utviklingen de siste tiårene innen mange tidligere offentlige virksomheter. Forfatteren viser hvordan disse er blitt omdannet til et

mylder av statlige selskaper med ulik grad av politisk styring. Felles for dem er at makt flyttes fra folkevalgte organer til et høytlønnnet direktørsjikt, samtidig som virksomhetenes målsettinger endres. Han viser også hvordan transport- og energisektoren er blitt fragmentert i en rekke selskaper uten innbyrdes samordning, og gir en overordnet framstilling av sykehusene under foretaksorganiseringen.

For en som har fulgt endringene fra innsiden av sykehusene, er det vanskelig å ikke la seg engasjere av Bjerkes tema og hans vurderinger. Det er særlig interessant å se foretaksorganiseringen satt inn i en bredere sammenheng med endringer i annen offentlig virksomhet. Dette gir økt innsikt i de underliggende motivene og drivkreftene som har endret og formet helsetjenestene våre. Bjerkes beskrivelser gjør at tankesettet til endringsagentene og de nye lederne blir tydelig. Samtidig viser han at en annen vei er mulig, og løfter som eksempel fram hvordan et av landets største samferdselselskaper – Oslo sporveier – har valgt å stå imot tidsånden. Ved å fastholde sin samlede virksomhet har de styrket sin posisjon.

Elefanten har mange sider. Dette er ingen fullstendig analyse av endringene i offentlig sektor de siste tiårene, og det har nok heller ikke vært Bjerkes mål. Han legger ikke skjul på sine egne vurderinger, og han er tydelig i sin kritikk. Bjerke skriver lett og underholdende, tidvis med et snev av sarkasme, men uten å falle for fristelsen til mer outrert harselas, som mange kunne ha gjort. I framstillingen av helsefeltet finner jeg enkelte unøyaktigheter i en ellers god framstilling. Et eksempel er omtalen av Bent Høie. Han ønsket ikke å gå bort fra foretaksmodellen, slik Bjerke skriver, men å avvikle det regionale leddet. Dette er imidlertid ikke avgjørende for helheten i teksten.

Bjerke har skrevet en lettlest og opplysende bok på snaut 150 sider. Den vil særlig appellere til lesere som har latt seg engasjere – og tidvis irritere – over utviklingstrekkene i offentlig sektor de siste tiårene.

Christian Grimsgaard
christiangrimsgaard@gmail.com

Christian Grimsgaard er overlege ved Ortopedisk avdeling, Oslo universitets-sykehus og konserntillitsvalgt for Akademikerne i Helse sør-øst.